

Ш О Д У Н А В К А

Бр. 4.

Београдъ 23. Јануара.

1848.

Извѣстїе

Дружтва Србске Словесности,

прочитано у главномъ засѣданію, 28. Децембра 1847. године.

У времену, које е одъ последнѣгъ, пре осамъ и по месеци джаногъ главногъ засѣданія протекло, Дружтво е ово по могућству свои сила потрудило се одъ части положеный у истомъ засѣданію задатакъ прикупляя података за новію Србску историю у дѣло приводити, одъ части и по другима струкама дѣйствующи своіой високой цѣли приближавати се. Истина да Исторійскій Одборъ, по рѣшенію предпоменутогъ (последнѣгъ) главногъ засѣданія саставлѣнь, збогъ оскудности места, у коме бы се уредно скупляти могао, свога опредѣленія досада постизати нив быо у станю: ничимъ маиъ Дружтво е цело и у овой струцы свога дѣйствованя некий напредакъ учинило. Брѣ осимъ што е по одредби њговой редовный Членъ Г. Сергіе Николићъ ишавши о трошку дружтвеномъ у Сремъ наредію, да се рукопись исторійскій покойногъ последнѣгъ Деспота Србскогъ Ђорђа Бранковића за Дружтво ово препише, — Оно е наквадввши путный трошакъ, кои е редовный Членъ Г. Исидоръ Стояновићъ идући овога лета и есени у Тополу и Карловце поради куплѣня података за новію Србску Историю учинію, дошло до знамениты' прилога, које не у другой свезки Гласника свога печатати. Но колико се маиъ збогъ поменуте околности на томе задатку радити могло, са тимъ се више вниманія обратило одъ части на прикуплянь и прегледанъ припреме за другу свезку Гласника, одъ части на прегледанъ и оценяванъ већи' дѣла, коя су Дружтву на изданіе подношена была. Гласникъ дружтвеный, кои е у слѣдству овога дѣйствованя за печатню приурочовлѣнь, у колико

се маиъ одликуе разновидношю свои предмета, у толико већма надежду дае, да не они пространствомъ своимъ и важношю читателѣ задовольити моћи. Онъ не осимъ извѣстїя у овой другой свезки сдржавати слѣдуюће предмете:

а) Бзыксловне приметбе на предговоръ Г. Вука Стеф. Караѣића у преводу њговомъ Новогъ Завѣта. Одъ ред. Члена Г. Дра Јована Стеића, Главногъ Секретара Совѣта К. С.

б) Критическо житіе Баснотворца Ђзона. Преводъ изъ Корая одъ покойногъ Вукашина Радишића.

в) Законикъ Цара Србскогъ Стефана Душана сравнѣнь са старима земальскимъ уредбама у Чешкой, одъ Палацкогъ. Преводъ Г. Милоша Поповића Учредника новина правительствены'.

г) Миѣнія о писаню новіе Србске Историје. Одъ Почестногъ Члена, Представника Княжескогъ и Попечителя иностраны' дѣла Г. Аврама Петрониѣвића, и редовны' Членова Г. Г. Симе Милутиновића, Исидора Стояновића, Сергія Николића и Дра Јанка Шафарика.

д) Изводъ изъ едне хронике у манастиру Волявчи налазеће се.

е) Грађа за Србску Историю новіегъ времена, у којой се налази:

а) Препись оригиналногъ саставка покойногъ Митрополита Карловачкогъ Стефана Стратимировића, о Србскимъ догађаима 1809 и 1810 године. Прилогъ ред. Члена Г. Исидора Стояновића.

б) Препись прошенія Србаля Србійски на Цара Аустрійскогъ одъ 20 Юлія 1804 год. изъ Топчидера. Прилогъ Г. Исидора Стояновића.

в) Препись прошенія збега Кленачкогъ на покойногъ Митрополита Стратимировића, одъ 21 Августа 1804 год. Прилогъ Г. Исидора Стояновића.

д) Кратко животописаніе Гае Пантелића
 Топола бившегъ повѣренника Караѳорђевогъ.
 Прилогъ Г. Исидора Стояновића.

е) Одривцы изъ житія покойногъ вожда
 Србскогъ Караѳорѳа. Одъ Г. Исидора Стояно-
 вића.

ж) Саставакъ о ситной голубачкой муви,
 одъ Дра Аѳима Медовића, Физикуса окружя
 Пожаревачкога.

Што се пакъ други књижевны послова ти-
 че, то е Дружтво у теченію поменутога време-
 на слѣдуюће учинило:

1. Прегледани су шесть различни дѣла зна-
 менитога Грчкогъ писателя Адаманта Корая,
 коя е покойный Вукашинъ Радичићъ, бывший
 саобштываюћий Членъ овога Дружтва, прево,
 и коя су Дружтву овоме пуномоћници покойни-
 кови, Членови овога Дружтва Г. Исидоръ Сто-
 яновићъ, К. Бранковићъ и Григоріе Возаровићъ,
 на изданіе уступили. У слѣдству овога прегле-
 да три ће одъ овы дѣла, имено: Ксенофонтове
 знаменитости, и Наука Елинима о сачуваню до-
 бывене слободѣ у особитымъ књигама, а треће,
 межу предметима Гласника споменуто, у Гласни-
 ку печатана быти; остала пакъ три, као неод-
 говараюћа цѣли Дружтва неће се печатати, не-
 го ће се спомена ради чувати у архиви Друж-
 твеной.

2. Прегледана е, и за 20 ₪ цес. одкуплѣна
 Србска Граматика Г. Петра Нинковића.

3. Прегледана су два иначе знаменита дѣла,
 а имено: *Разсужденія о постанку и развитку чо-
 века, фамиліи, народа и човечества у обште, и Пу-
 тованіи младегъ Анахарзиса по Грчккой*, — но коя
 е Дружтво налазећи, да бы и у смотренію спо-
 ляшиѣ форме прерадити требало, списательма
 нѣбовима, спрощивши имъ свое мнѣніе и при-
 метбе, повратило.

4. Прегледана су два важна превода ред.
 Члена Г. Архимандрита Гаврила Поповића, одъ
 кои е еданъ одривакъ изъ Чокеовы Часова Бла-
 говѣвнїи, а другій такође одривакъ изъ зрелогъ
 саставка едногъ подъ именовъ „Правда вселенске
 цркви,“ и одъ кои е првый Г. Преводіоць као
 малу поучителну књижицу за народъ, а другій
 као прилогъ Гласника хотео печатати. Но бу-
 дући да су одреѣени на прегледанѣ известительи
 изразили се, да бы врло полезно было, кадъ бы
 се већа књижица избрана изъ Часова Благого-
 вѣвнїи народу у руке предала, а овай другій са-
 ставакъ цео у особитой књижицы печатао: то
 е на молбу Дружтва предхвалѣный Членъ, Г.

Архимандритъ, обећао се усвоену одъ Дружтва
 жело ову известителя испунити.

Осимъ овы сасвимъ рѣшены стварій іоште
 скорогъ рѣшенія очекую: *Техническе речи*, коѣ е
 по налогу Высокославногъ Попечительства Про-
 свещенїя изъ уста народа покуціо Ред. Членъ
 Г. Др. Янко Шафарикъ; *Четири Слова Цицеронова
 противу Катилине*, преведена Г. Петромъ Зари-
 ћемъ; *Историски прилози Редовн. Члена Г. Симе
 Милутиновића*; и *Устава рата за Србскій языкъ
 и правопись*, одъ Г. Димитрія Томића.

Напоследакъ у смотренію друштвеногъ дѣ-
 ловодства и економіе, слѣдуюће се за ово вре-
 ме догодило:

1. Уставъ друштвеный, кога е Дружтво на
 одобренѣ поднело, одобренѣ е законодателномъ
 влашћу у целомъ пространствѣ, осимъ последнѣ
 точке о цензури друштвены дѣла, коя е изостала.

2.) Молбно е надлежнымъ путемъ Высоко-
 славно Попечительство иностраны дѣла, да бы
 известити изволило ц. к. аустійску власть о су-
 ществованю овога Дружтва, како бы могло доз-
 вољно быти тамошнѣмъ членовима ступати у
 књижевничка сношенїя са овымъ Дружтвомъ.

3. Высокославно Правительство на пред-
 ставлѣну молбу, да бы се Гласникъ друштвеный
 или безплатежно или поне безъ уобичаеногъ
 процента печатао, на радость Дружтва овога
 изволило е одобрити, да се не само Гласникъ
 безплатежно печата, него да се и за све друге
 књиге, коѣ Дружтво о своемъ трошку издавало
 буде, никаквогъ процента одъ стране типогра-
 фїе неузима.

4. Рѣшено е, да се Гласникъ друштвеный
 како свима Членовима и приложницѣма, тако и
 књижевнымъ дружинама и знаменитымъ Славен-
 скимъ списательма ради узаемности налѣ.

6. Предата е у књигопечатню како поме-
 нута Граматика Г. Петра Нинковића, тако по-
 койногъ вожда Србскогъ Караѳорѳа дѣловод-
 ный протоколь, кон се у монастыру Враѣвшни-
 цы напсао и кои за знаменитый изворъ догаѳай
 1812 и 1813. године служити може.

6. Будући е у овоме времену Казначей
 Друштвеный Г. Јованъ Мариновићъ изъ места
 отишао а Руководель съ књигама Г. Возаро-
 вићъ збогъ слабости здравля на нѣгову молбу
 одъ свое дужности разрѣшенъ, то су оба ова
 посла заедно са рачунима, кассомъ и књигама
 привремено предата Секретару Дружтвомъ К.
 Бранковићу.

7. Да бы се књиге Друштвене по народу нашемъ лакше распростирати могле, то су оне предате на продаю у Београду ГГ. браћи Величковићима и Јовану К. Поповићу, кои трговачкога спошења и са внутреносћу Србије имаю, а у Земуну г. Васи Василѣвићу, кои се овога трудна посла безъ сваке накнаде, изъ самогъ усрдія према књижеству нашемъ, приимію.

8. Нѣгово Высокопреосвещенство Г. Митрополитъ Београдскій *Петаръ*, као почестный Членъ, изволюе Друштву овоме 32 стара сребрна римска новца изъ времена републике, — Пречестнѣйшій Г. Архимандритъ Каленићкій и Членъ Апеллаторіалне Консистеріе *Јулије Нешковичъ* 1. душановъ сребрнъ новацъ, и Г. Парохъ Врањичкій 1 старый шпанскій талиръ поклонити.

9. Ред. Членъ Г. Димитріе П. Тироль, Чест. Г. Парохъ Цветачкій Јованъ Протићъ и Г. Ђорђе Даничићъ поклонили су Друштву овоме свакой по едну књигу.

Къ томе у овомъ времену издато е изъ кассе Друштвене:

1) За печатню дѣльца Забаве за децу 293 ф. 30. кр. сребра.

2) За везиванъ истога дѣльца 30 ф.

3) За намиренъ рачуна съ Г. Возаровићемъ 22 ф. 14 крайц.

4. За пренашанъ и експедиранъ књига друштвены 80 гроша.

5. Словослагателю типографіе на поклонъ за слаганъ Гласника 1 # цес.

6. Г. Исидору Стояновићу издато као накнада за путь у Тополу и Карловце 8 и 1/2 # ц.

У касси друштвеной, коя е привремено Секретару на рукованъ предата, но кое рачуни преѣшаньи јоште пречишћени нису, налази се у готовомъ новцу 91 # 515 ф. сребра 9 гр. 39 пара.

ПУТОВАНЬЕ

изъ Београда у Италию (аустрійску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженъ. В. бр. 2.)

Варошь Млѣтке, или италіянски Венеція, постола е око половине петогъ столећа. Населили су е люди изъ оближњихъ краева, неприятельмъ притиснуты, траживши у овимъ сланимъ барама приѣжиште. Подигнута е дакле у средъ ти бара (*laguni*), кои се налазе на краю залива мора адранскога. Одъ тврде землѣ италіянске удалѣна е она одъ прилике двѣ милѣ французске. Варошь е састављена изъ 70. малыхъ острова, кои су

растављени еданъ одъ другогъ посредствомъ 147. малыхъ канала, преко кои 306. явнымъ трошкомъ подигнуты мостова, осимъ приватнымъ трошкомъ позиданы и обдржаваны, воде и острове поменуте еданъ съ другимъ скопчавая. Варошь е фигуре неправилне. Дѣли се на двѣ главне стране каналомъ великимъ, кои има 3758. метара французски дужине; а ширина му е najveћа 70. метара. Сада се узима, да у Млѣткама 106.000. жителя има. А кадъ е република у najveћемъ цвѣту была, было е брой жителя 200.000.; у 1761. год. 149.000.

Кадъ су Млѣтчани основали у половини петогъ столећа варошь и съ нѣомъ државу себи, наредили су демократичный — народный — начинъ владе. Г. 1300. после Христа подъ дуждомъ — войводомъ — Петромъ Граденегомъ промѣни се демократичный начинъ владе у аристократичный — племићскій —. Република е постојала до г. 1797., кое године падне подъ Аустрию. Ова е имала, осимъ млоги краева у Италији, и цѣлу Далмацію, изузимаюћи Дубровникъ, край еданъ одъ Албаніе и острове Ионске, сада подъ Англезима стојеће.

Знаменитости, кое се у вароши овой видити могу, есу:

1. Пјаца св. Марка, кою са три стране велике особитымъ вкусомъ пограђене палате; а съ четврте црква св. Марка обколява. Дужина е пјаце те 220., а ширина 90. корака. Сва е патосана лютымъ модрымъ четворокутнымъ каменомъ. Палате око нѣ налазеће се имаю доле простране ходнике, тако, да кадъ е киша, опетъ се на пјацу св. Марка доћи и до неко доба ходити и забавляти може. У вече е сва пјаца гасомъ освѣтљена. И у вечернѣ доба се налази на нѣой найвише свѣта; све, што е лѣпо, угледно и богато обучено и накићено, на той се пјацы види. Свакій слободно ту пролази. Више пута преко недѣлѣ музика свира и шетаоце звуцима своимъ развеселява. Но на пјацы овой не само ходити него и сѣдити се може, столица за то спреманъ има; а сѣдећима ту кола и коньи не сметаю; ерь овима у вароши овой проласка нема. У палатама около пјаце речене доле су продавнице, у којима се найдѣше и различите ствари наби и кушити могу. Продавнице су све до неко доба ноћи отворене и освѣтљене.

Просторъ између пјаце св. Марка, палате дуждове, бывше нове прокураторіе, и мора, зове се мала пјаца (*piazetta*). Одъ морске стране

на овой малој пјяци стое два каменита стуба, међу којима су кривце негда губили.

(Даљъ слѣдуе.)

Погледъ на Албанію.

(Край. В. бр. 2.)

Горня Албанія или Малиссія спада подъ пашалукъ скадарскій. Народъ овогъ края а и уобште у свой Албаніи доста е оштроуманъ, хитаръ, слободанъ, пунъ характера и преко мѣре осветлюбивъ; па само то га уздржава, да толико између себе кровпролитія нема: ербо ће се свакій за кровь свое породице, ма каквѣй дальній родъ была, осветити; свакій кадъ кога на свою часть т. е. на вѣру къ себи прими, или узме, да га куда пропрати, то ће за нѣга погинути а издати га никако неће. Чегарди ако се случайно у Скадру или другомъ комъ мѣсту догоди, да кой убиство учини и у нѣгово племе умакне, тай е свой животъ тамо обезбѣдио, и заиста никакова га власть добавити не може. Неке у племенима породице мухамеданскогъ вѣроисповѣданія сродне су са породицама истогъ или другогъ племена христіянскогъ вѣроисповѣданія, и поредъ све разлике вѣроисповѣданія ни мало се за то не одрођаваю; ербо свака породица свою, когъ му драго вѣроисповѣданія, радо заступа и брани, а за кровь и освећуе се; и кадъ ко на нѣи каква нападенія чини, то Турци и Латини сложнѣ, као браћа, на оружіе се одупиру. Они између себе живе самовластно, имаю свое старѣшине, свако племе свога поглавара, капетана и т. д.; но поглавари нѣови, кое они бираю, слабу надъ нѣима власть имаю, ако цѣло племе па штогодъ не пристане; ербо сваке куће старіи са своима млађима, кое стране хоће, оне се и држи, и по својој воли ради, како за најболѣ суди. Кадъ кой паша зове кое племе, да съ нѣиме на войну иде, то за интересъ томе иду и воюю, кои іймъ више новаца даде. Но найвише се занимаю, бранећи свой брѣанскій полунезависный животъ.

Познато е, да у горнѣой Албаніи никаково управлѣнѣ силе нема, зато, што она туђинскомъ владомъ до садъ савршено и конечно покорена ніе была, и само се подъ некима условіями порти отоманской предала. А ова условія ако и нису никаква преимущества или привилегіе, ипакъ на-

родъ албанскій, као што судьбу свою по преданіяма добро памти, нѣи се стално држи, и не да ій лако нарушити. И зато често се бунни и на оружіе устае, да завичай свой заштићава и брани, и можемо рећи, да се непрестано находи у колебаніи и положеніи ратномъ. Я бы могао више примѣра, на предречена условія или договоре односећи се, навести, кои су ми добро познати, но почемъ ово не спада у кругъ овогъ могъ описиваня, зато и изоставлямъ. —

Да бы познали еданъ народъ, испытали нѣгово политично быће, и проникли у нѣговъ духъ, теженѣ и цѣль, потребно е, да се буде више времена съ нѣиме у тесномъ саобраштеніи, и то пріятельскомъ и искреномъ; ербо са свимъ другіе у уображеніи какавъ предметъ представлямо, него кадъ га бистрымъ и провницательнымъ окомъ видимо. Народъ албанскій, будући лишенъ просвѣте, ако и има какве цѣли, она му врло тамно предъ очима стои; но опетъ зато онъ добро осѣћа свою физичну силу, и нѣгова еродна племена, когъ му драго вѣроисповѣданія была, стое у тесномъ међусобномъ саюзу. Но висока оттоманска порта, као што своимъ благотворнимъ уређеніяма уређуе многе провинціе свога царства, неће заиста пропустити ни овомъ народу по духу нѣговомъ дати правацъ и показати путь, кои ће га къ нѣговой срећи водити моћи. —

Ово мое описанѣ предаваюћи любительима, кои желе упознати се са тамошњимъ краевима, обећавамъ се, да ћу, ако ми време допусти, и о племенима: Бихору, Рожая и Пештеру, коя далѣ къ сѣверу одъ горнѣ Албаніе, међу Босномъ и Брдима, леже, куда самъ я 1845. године одъ ербске границе крозь речена и нека брдска племена до рѣке Мораче и обратно процутовао, а тако и о Брдима штогодъ написати и свѣту нашемъ саобштити.

НОВЕ КНЪИГЕ.

Исторія найважнѣй' догађал' у Сербіи одъ год. 1459 до 10/20 Септ. 1813. списана одъ Павла Иоанновића писателя. Свезакъ првѣй. У Новомъ Саду, печатано писменъ Иоанна Каулиціи 1847. — На 3-ку, стр. X., 96. — Цѣна: 6 гр.

Слава Краля Дечанскогъ, и Война Бугара са Сербліи. У Београду, у Княжества Србскогъ книгопечатни 1847. — На 16-ни, стр. 59. — Цѣна: 1 гр.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственной Книгопечатни у Београду.